

Шубкіна К.А., аспірант, викладач

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, ДЗ
«Дніпропетровська медична академія МОЗ України», м. Дніпро, Україна

АВТОБІОГРАФІЗМ РОМАНІВ П. МОДІАНО ЯК КЛЮЧОВА СКЛАДОВА АВТОРСЬКОГО ПОШУКУ «СЕБЕ» У ТВОРАХ

У створеному Модіано філософсько-психоаналітичному детективі роль оповідача делегована потерпілому, а не слідчому. Патрік Модіано пише «роман від першої особи» [4, с. 5], у якому протагоніст виконує функції героя, оповідача й автора. Головний герой і читач паралельно сприймають і намагаються проаналізувати об'єктивну реальність існування потерпілого під впливом накладеного на неї суб'єктивного досвіду.

Роман П. Модіано побудовано як розслідування-пошук авторської самоідентифікації за допомогою героїв твору, наділених автобіографічними деталями сімейного життя письменника: відсутність батька у Гі Роллана, Жаклін Деланк; епізодично присутня у житті дитини мати у Жана Дарагана й Луї та ін. Читаючи твір ми слідкуємо не лише за калейдоскопом героїв, а й опосередковано отримуємо черговий ключ до містерії – Патрік Модіано. Як зазначав сам автор, він продовжує цей пошук: «для того щоб розкрити таємниці батьків, знайти відгадку їхнього життя» [6, с. 16]. З цією метою письменник використовує дійсні імена, телефонні номери, сподіваючись, що «хтось допоможе відновити деталі, яких бракує» [6, с. 29]. Твори-мозаїки з псевдоспогадів, справляючи враження чорно-білого фільму, є спробами «відродження» власної історії [5, с. 300]. Точкою опори індивідуального розслідування герої досить часто обирають фізичні речі: щоденники, ботени, подарункові коробки з особистими речами персонажів і свідків їхньої історії, втраченої через амнезію. Без них повноцінний пошук стає неможливим, хоча, іноді, навіть цього замало для отримання остаточного результату.

Навіть звичайні слова-назви містять у собі закодовані спогади-імпульси минулого, наприклад, у героя твору «Щоб не загубитися у місті» – Жана Дарагана: *“LE TREMBLAY. Et ce mot provoqua chez lui un déclic, sans qu’il sût très bien pourquoi, comme si lui revenait peu à peu en mémoire un détail qu’il avait oublié”* [7, р. 31].

Одним зі знакових маркерів стилю «паризького» автора (П. Модіано) є поліантропонімія персонажів. Кожна нова словесна «іменна оболонка» [1, с. 206] – нова історія, новий сюжет, що є автономною частиною одного цілого історія якої вдало поєднується з іншими. Яскравою ілюстрацією цього процесу є герой роману «Зниклий квартал». Він є поєднанням двох половинок одного літературного героя. До Парижа головний герой приїжджає як 39-ти літній успішний лондонський письменник Емброуз Гайз: *“... vous êtes devenu Ambrose Guise”* [8, р. 30], проте у місті свого дитинства він скидає цю оболонку і ми бачимо його двадцятирічним французом Жаном Деккером: *“... celui qui j’ai connu à Paris et qui était pourtant un si brave garçon ... Jean Dekker n’existe plus”* [8, р. 30]. Ці дві частини одного «Я» є не лише полярними за віком, а навіть цінності, спосіб життя у них різний і власне цей факт підштовхує

англійця до висновку, що у своєму місті дитинства він чужий: “*Comme eux j’étais désormais étranger à cette ville*” [8, p. 45].

«Сюжет головного героя» розгортається як послідовна оповідь процесу інкорпорації героя до життя родини, оточення. Герой заглиблюється у власний об’єктивно-суб’єктивний внутрішній світ, старанно й наполегливо аналізує його, відкриває в собі несподівані порухи душі, зигзаги і повороти любовного почуття, під впливом минулого досвіду. Авторська жага розкриття витоків власної долі передається героям, які активно використовують власний інтелект як один з базових інструментів пошуку себе й самоідентифікації в минулому.

У Модіано ми спостерігаємо мандрівку углиб епохи, занурення в історію представників окупаційного режиму Франції, що є принциповим для нього, оскільки він прагне знайти свого батька і, власне, самого себе, через свої корені. Об’єктом дослідження Модіано є світ окупації, що використовується як історичне тло творів письменника. Людина Модіано вирушає у мандрівку епохами для того щоб відреставрувати проміжок часу, стертий амнезією.

З цією ж метою автор використовує чітку локалізацію героїв у просторі, розміщуючи їх у конкретних районах, кварталах міста (переважно Парижа). Вони ніби блукають «лабіринтами» міста, що, в свою чергу, метафорично заводять їх до лабіринтів пам’яті та стимулюють процес згадування. Ці лабіринти мають чіткі межі, вони є замкненими, а отже ставлять певні рамки для оповідачів. Замкненість простору сюжетотворчих подій романів “*Rue des boutiques obscures*”, “*Quartier perdu*”, “*Pour que tu ne te perdes pas dans le quartier*” підсилюється відповідними лексемами: *rue*, *quartier*, що вкотре підкреслюють обмеженість простору існування оповідача [3, с. 94].

Залишаючись «за кадром», розпорошуючи власні ролі поміж іншими персонажами, автор є присутнім у кожному фрагменті творів, зближаючись з персонажем-оповідачем, він намагається задіяти власне читача у процесі розслідування. Таке «зближення», за Ж. Пуйоном, було назване «погляд разом», що ілюструє ситуацію, коли читач отримує лише ту інформацію, якою володіє та надає нам герой [2, с. 280].

Нагальна ідея нескінченного пошуку – єдиний шлях досягнення мети автора-героя, який не може залишатись пасивним свідком, оскільки ризикує втратити право на майбутнє, яке, для нього, не можливе без реставрації минулого. Головний герой Патріка Модіано, втікаючи, сподівається на майбутнє, підкріплюючи власні сподівання автобіографічними фактами з життя автора, кодовими словами, що цілком об’єктивують суб’єктивне розслідування оповідача-потерпілого.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Голобородько Я. О. Романи Патріка Модіано (до вивчення у школі творчості нобелівського лауреата з літератури 2014 року) / Я. О. Голобородько. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2015. – Вип. 2 (50). – С. 192–215.
2. Доценко Н. В. Принцип «камери» як спосіб світосприйняття у романі Патріка Модіано «Кафе втраченої молодості» [Електронний ресурс]. – К, 2013.

– С. 277–285. – Режим доступу: http://philology.knu.ua/files/library/lit_st/40-1/38.pdf

3. Молокова О. Ф. Концептуальне навантаження еліпсиса в псевдоавтобіографічній прозі П. Модіано / О. Ф. Молокова // Науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці : Рута, 2013. – Вип. 645. – С. 93–96.

4. Трофимова Ю. С. Особенности художественной целостности романа Патрика Модіано : автореф. дисс. докт. филол. наук : спец. 10.01.03 «Литература народов стран зарубежья» [Електронний ресурс] / Ю. С. Трофимова. – М, 2004. – 10 с. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/94494.html>

5. Фесенко В. І. Література і кінематограф 70-х років: простір зустрічі й інтермедіального дискурсу : [зб. наук. пр. до 90-річчя доктора філологічних наук, професора Романовського О. К.] / В. І. Фесенко. – К. : вид. центр КНЛУ, 2008. – 398 с.

6. Lectures de Modiano / [textes réunis et présentés par Roger-Yves Roche]. – Nantes : Defaut, 2009. – 250 p.

7. Modiano Patrick Pour que tu ne te perdes pas dans le quartier / Patrick Modiano. – P. : éditions Gallimard, 2014. – 145 p.

8. Modiano Patrick Quartier perdu / Patrick Modiano. – P. : éditions Gallimard, 1985. – 181 p.